

Koos Biesmeijer, Naturalis:

**“Ook zonder
klimaatverandering
zou het qua
biodiversiteit slecht
gaan”**

“Ik ben het wel eens met de stelling. Als je het breed bekijkt over de hele biodiversiteit, dan is klimaatverandering maar één van de bedreigingen. Ik zou zeggen dat het op nummer 4 staat, achter (1) intensief gebruik van land en watersystemen, (2) vervuiling met gifstoffen en stikstof en (3) overexploitatie zoals het kappen van bos en overbevinging. Uiteraard zijn er individuele soorten die heel veel last hebben van klimaatverandering. Hommels verliezen in Europa 35 tot 50 procent van hun leefgebied. En de ijsbeer zou tijdens mijn leven kunnen uitsterven. Dan doen we echt iets heel fout. Dus misschien is ‘nevengeschiedt’ een betere term dan ‘ondergeschiedt’. We moeten grote robuuste natuurgebieden hebben met weinig druk van buitenaf, en klimaatverandering is dan maar één vorm van die druk. Om wat aan klimaatverandering te doen, moet je emissies terugbrengen, maar vooral ook aanpassen. En dan komen we toch weer op de nummer 1: landgebruik. Bij goed landgebruik hebben soorten genoeg ruimte om zich aan te passen aan klimaatverandering. Zonder klimaatverandering zou het qua biodiversiteit net zo slecht gaan als nu. Maar als we beter landgebruik zouden hebben, met circulaire landbouw en robuuste natuurgebieden, dan hadden we een veel betere biodiversiteit, ondanks klimaatverandering.”

“Klimaatverandering is van ondergeschiedt belang in de biodiversiteitscrisis”

— Marjel Neefjes (samenstelling)

Er is in het natuurbeheer de laatste jaren steeds meer aandacht voor klimaatverandering. Maar is dit wel terecht? Als er een hele dikke stikstofdeken over Nederland ligt, maakt dat kleine beetje klimaatverandering niet zo veel uit. Als we maar blijven pompen en het overall verdroogt, dan is dat kleine beetje extra verdroging door klimaatverandering niet echt significant meer.

Wim Wiersinga, VBNE:

“De mate van verandering is ecosysteemspecifiek”

“Klimaatverandering is wel een beetje een hype, het wordt pas sinds kort als verklaring voor van alles en nog wat gebruikt. Maar het is niet iets van de laatste tijd, het is al jaren bezig en we hebben al 1 graad verhoging gehad. En daar komt dan nog 1,5 tot meer dan 2 graden bij. Soortverschuivingen zie je ook al lang: in zee zien we maanvissen uit het zuiden, en de jonge schollen zijn verdwenen naar dieper water. Op het land zien we nieuwkomers onder de vlinders en de libellen.

Andersom is stikstof een hype in die zin dat dat een verklaring van alle verandering is. En bij verdroging valt de 10 centimeter door klimaatverandering inderdaad in het niet bij de halve meter die we al hebben gerealiseerd sinds de jaren vijftig. De mate van verandering is dus ecosysteemspecifiek: in droge systemen is stikstof het meest relevant, in beekdalen de verdroging, en in de Waddenzee klimaatverandering.

Maar om dan te concluderen dat er dus te veel aandacht naar klimaatverandering gaat, gaat me te snel. Klimaatverandering is natuurlijk niet eenduidig: je hebt de opwarming, veranderende neerslagpatronen, warme winters, mismatch van dieren en hun voedsel. Allemaal totaal verschillende aspecten, maar die bepalen wel tezamen hoe groot het totaaleffect is. Stikstof is dan ‘makkelijk’: je kunt het meten, het komt van boven (hoewel in beekdalen vooral van onder!), en het werkt verzurend en vermistend. Maar wat me vooral opvalt is dat we bij stikstof terugkijken naar al opgetreden effecten, en bij klimaatverandering kijken we vooruit. Alsof dat niet al tientallen jaren gaande is.”

Gert Jan van den Born, Planbureau voor de Leefomgeving:

“Op iedere schaal zijn acties nodig”

“Ik ben het oneens met de stelling, het is echt ‘en... en...’. Als je het lokaal bekijkt, kan stikstof inderdaad een belangrijker factor zijn dan klimaatverandering. Maar als je het mondiaal bekijkt, en leefgebieden als mangrovebossen en koraalriffen meeneemt, dan is klimaatverandering toch echt een beslissende factor. Ik weet nog dat ik eind jaren tachtig in Indonesië onderzoek deed, en een ecoloog mij geschokt vertelde dat alle koralen dood waren. Dat was in een verder ecologisch ongerept gebied. Voor mij het eerste vraagteken over de mogelijk impact van een veranderend klimaat.

Even een blik terug in de tijd. Begin jaren negentig had je het International Geosphere-Biosphere Programme (IGBP), dat onderzoek deed naar de biologische, chemische en fysische processen en de interactie met de mens. Zo’n integrale aanpak was toen ook al zo hard nodig. Vervolgens kwam de grote aandacht voor klimaat, met grote budgetten die verschoven richting klimaatonderzoek, waardoor het IGBP een beetje in de verdrukking kwam. Door de snelle opmars van het klimaatprobleem via het UNFCCC en IPCC, hebben we in de periode daarvoor wel momentum verloren voor zo’n integrale aanpak rond biodiversiteit en landgebruik. Mijn stelling is dan ook dat we biodiversiteit en klimaat in samenhang moeten bekijken. Door daar de energie op te zetten komen we uiteindelijk verder en kunnen we de thema’s agenderen waar het om gaat. Op iedere schaal zijn acties nodig.”

Michiel Wallis de Vries, De Vlinderstichting en buitengewoon hoogleraar WUR:

“Voor meeschuiven soorten zijn geschikte leefgebieden nodig”

“Ik ben het hier niet mee eens! Klimaatverandering is zeker heel belangrijk, en we moeten er alleen maar steeds meer rekening mee houden. Bij het opstellen van de kennisagenda’s binnen de deskundigenteams van het OBN had ik een paar jaar terug klimaatverandering als thema opgenomen, maar daar kwam maar weinig instemming op. De meeste aandacht gaat nog altijd naar de ‘ver’-thema’s: verdroging, verzuring, vermisting, versnippering. Men lijkt te denken dat we qua klimaatverandering toch niet veel kunnen betekenen. Ik geef toe, we kunnen het niet stoppen, maar we kunnen er wél op inspelen! En natuurlijk is stikstof een levensgroot probleem op de zandgronden, waar veel aan gedaan moet worden, maar ook binnen de context van klimaatverandering.

Zelf heb ik uitgezocht wat het effect is van klimaatverandering op dagvlinders, en dat blijkt behoorlijk. Drogere leefgebieden krijgen extra last van de droogte, en natte gebieden van hevige neerslag. En dan is er natuurlijk het opschuiven van de leefgebieden van soorten richting het noorden. Vorige maand werd een Europese analyse gepubliceerd van vlindermonitoring in Nederland en Finland. Welke soorten schuiven er mee, en welke niet? Succesvol meeschuiven lukt alleen als er genoeg geschikte leefgebieden zijn. Daar moet je als natuurbeheerder dus rekening mee houden. Juist voor weinig mobiele soorten zijn robuuste gebieden en verbindingen dus heel belangrijk!”

